VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Biotalouden määrittelyä

Monelle on vaikeaa ymmärtää, kuinka suuresta ja vallankumouksellisesta asiasta biotaloudessa on kyse. Se ei ole talouden ”haara” tai erikoistumisalue, vaan se mullistaa tuotannon käsitteen ja tuotannon määritelmän.

Ensimmäinen hämmennys koskee biotalouden määritelmää. Erään, wikipediastakin löytyvän, määritelmän mukaan biotalous on biomassaan perustuvien tuotteiden ja palvelujen kestävää tuotantoa. Tämä on huono määritelmä. Oikeastaan ainoastaan tuo sana ”kestävä” viittaa asian substanssiin. Ja senkin useimmat palauttavat kestävän kehityksen yhteyteen. Kestävä kehitys on puolestaan muodottoman laajaksi venytetty termi, joka nykyään voi tarkoittaa mitä tahansa, muun muassa ydinvoiman lisärakentamista. Kestävyys on huono käännös sanasta ”sustainability”, joka oikeastaan tarkoittaa ylläpidettävyyttä, sitä mikä on ylläpidettävissä yli ajan.

Jonkun asian määritelmän pitää perustua asian substanssiin. Biotaloudessa substanssina on, miten ihmisen koko talous kytketään maapallon bioottiseen eli elämää ylläpitävään järjestelmään.

Siksi biotalouden määritelmästä tulee löytyä kolme seikkaa. Ensinnäkin biotalous on biomassan jalostamista erilaisiksi korkean arvonlisän tuotteiksi. Biotalous on myös biologisten prosessien hyödyntämistä tuotannossa ja talouden yhdentämistä osaksi luonnon kiertoja ja ekosysteemejä.

Kunta talouden ongelmana on, että se tuottaa koko ajan (tahtomattaan) epäjärjestystä eli entropiaa, on biotalouden ratkaisu tähän se, että luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluja käytetään tavalla, joka vähentää biosfääriin purettavaa epäjärjestystä. Yksi tämän seikan johdannaisista on se, että biotaloudessa tuotantofunktioon sisällytetään kaikki. Panokset, tuotos ja erilaiset sivuvirrat. Vesihöyrystä hukkalämpöön ja taivaalle purettavaan hiilidioksidiin.

Clean tech eli ”puhdas teknologia” lähtee ajatuksesta, että päästöjä on puhdistettava. Tämä tavoite itsessään on tietenkin hyvä, mutta kovin kehittymätön biotalousajattelun rinnalla. Ensinnäkin, sataprosenttisesti puhtaat päästöt ovat mahdottomuus. Sen sanoo entropian laki. Toisekseen, puhtauden kohdistaminen putkenpäihin tai tuotteeseen on aivan liian suppea tarkastelutapa asiassa, jossa tarvitaan laajempaa kiertojen suunnittelua.

Tässä on tultu seuraavaan käsitteeseen, joka on kiertotalous (circular economy, cycle economy). Termissä on havahduttu siihen, että jos materiaalit saataisiin kiertämään vakaasti, olisi moni ongelma ratkaistu. Rajalliset materiaalit muuttuisivat ikään kuin taikaiskusta uudistuviksi. Mutta jälleen tulee ongelma: materiaalit eivät kierrä itsekseen, vaan niiden kiertämiseen tarvitaan energiaa. Lisäksi joka kierrolla katoaa osa materiasta muuttuen epäjärjestyksesi luonnossa. Kiertotalous on kesken jäänyttä biotaloutta.

Kolmas sukulaiskäsite on vihreä talous. Sille voidaan antaa sekä OECD-tulkinta että poliittinen tulkinta. OECD:n näkökulmasta puheena ovat ne mittaustavat ja mittarit, joilla taloutta ohjataan kohti kestävää kehitystä. Ihan järkijuttuja, kun ne näin ymmärretään. Vihreän liikkeen puheessa kuuluva vihreä talous on kaikkea mahdollista hyvää. Eikä siitä sen enempää...

Näiden lisäksi keskustelussa heitellään sellaisia termejä kuin resurssiviisaus, ekotehokkuus ja vähähiilisyys. Itse joskus nuorempana innostuin termistä ylisukupolvinen tasapainotalous, jonka englanninkielisiä muunnelmia ovat steady state ja stationary state. Kukin tykkää siitä, minkä on itse keksinyt tai toisen keksimästä oivaltanut.

En mahda mitään sille, että minusta termiin biotalous sisältyy kaikki. Elollisen suojelu, ekosysteemeihin kytkeytyminen, kierrot, vähäpäästöisyys, kehittynyt ohjausteknologia.

JUHA KUISMA on lempääläinen ympäristökirjailija.

KANSAN SUUSTA

Saada rukkaset

Talvella on syytä pukeutua huolella. Esimerkiksi hanskoja ei pidä heittää tiskiin tai laittaa naulaan, vaan käteen.

Rukkasten antaminen liittynee keskiaikaiseen perinteeseen. Käsineet annettiin lahjaksi, jos oli tehty sopimus, jollaisena kosintaakin pidettiin. Käsineiden palauttaminen merkitsi sopimuksen tai kosinnan hylkäämistä.

Kosijaa rukkaset eivät paljoa lämmitä. Kättähän hän pyysi, ei käsineitä.

Mantteliksi sanotaan sotilaan päällystakkia. Ystävyyden mantteliin pukeutunut teeskentelee ystävällistä. Manttelinperijällä ei tule talvella kylmä, mikäli takki vain on hyvä.

Karvalakkia ei juuri katukuvassa näe. Onneksi eräällä metsämiehellä sattui sellainen olemaan: hän putosi avantoon ja joutui odottelemaan palokuntaa puolisen tuntia. Ilman karvalakkia hän olisi paleltunut, arvioi palomies.

Monella meistä on kuitenkin auto tai kännykkä mallia karvalakki. Karvalakkimalli on edullisin ja varusteluiltaan vaatimattomin – eli usein toimivin ja järkevin vaihtoehto.

Aulis Sallisen ja Joonas Kokkosen oopperoita on sanottu karvalakkioopperoiksi. Alun perin pilkallisella ilmauksella viitattiin oopperoiden maalaisuuteen ja konservatiivisuuteen. Nykyisin sitä voi käyttää myös myönteisessä merkityksessä.

Karvalakkivaltuuskunnat puolestaan yrittävät puhua Helsingin herroille järkeä, että nämä eivät lakkauttaisi maaseutua.

TOPI LINJAMA

ARI HEINONEN/LEHTIKUVA

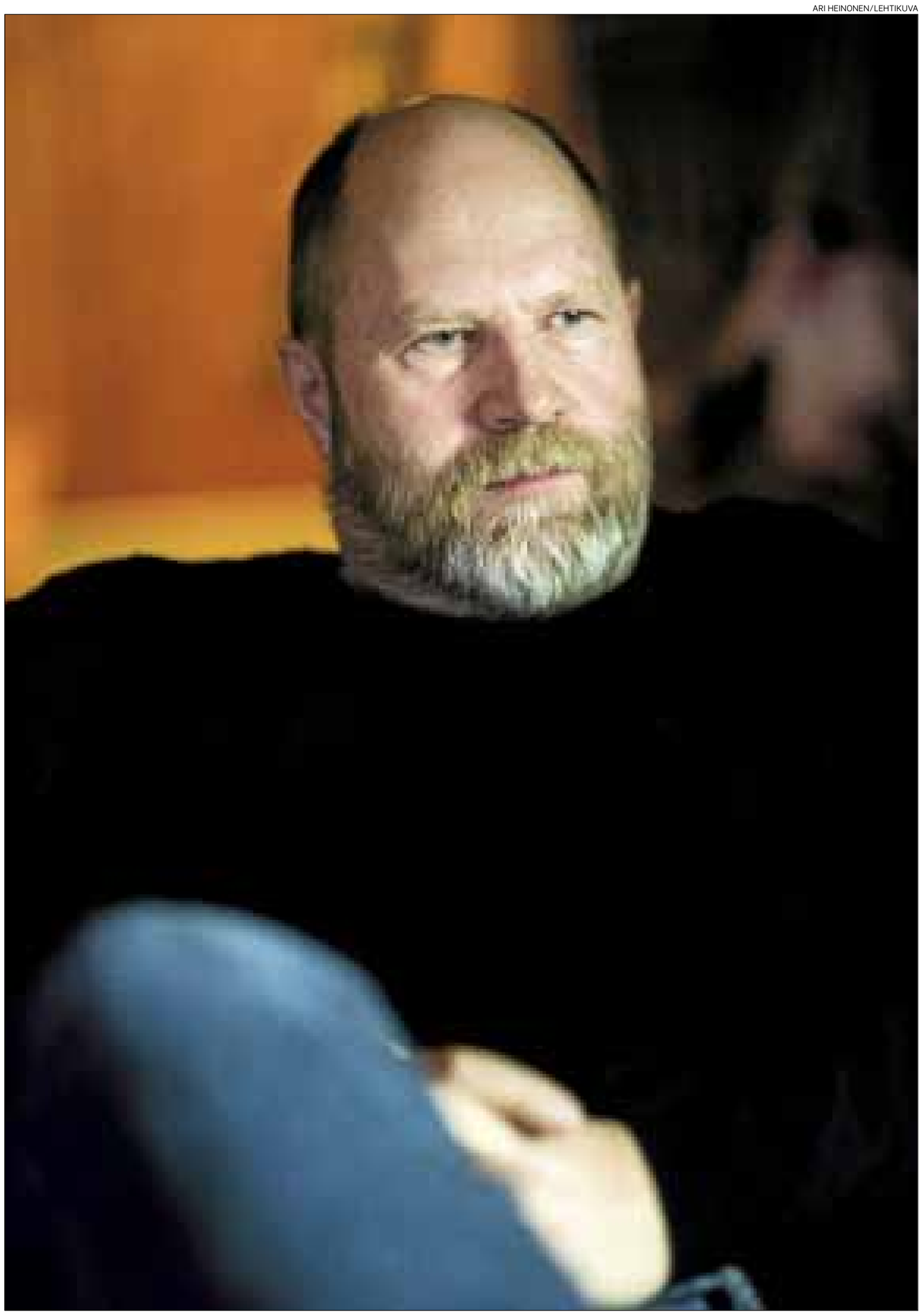

Markku Pölönen on nyt työllistänyt itsensä teatteria ja oopperaa ohjaten, lavastaen ja käsikirjoittaen. Televisiosarjatuotanto Pohjois-Karjalan paikallisväriä hyödyntäen ei ollut lopulta Ylelle mieleen, joten Pölösen piti lopettaa Karjalan kunnailla -sarjan kuvaukset.

KUKA?

Markku Pölönen

Enossa syntynyt 57-vuotias elokuva- ja teatteriohjaaja.
Opiskeli Taideteollisen korkeakoulun kuvaamataidon opetuksen linjalla vuosina 1979–1982.
Tunnetuimmat elokuvat: Onnen maa, 1993 Kivenpyörittäjän kylä, 1995 Kuningasjätkä, 1997 Badding, 2000 Emmauksen tiellä, 2001 Koirankynnen leikkaaja, 2004 Lieksa!, 2007.
Ohjasi Karjalan kunnailla -draamasarjaa vuodet 2007–2009. Yle TV2:ssa esitettiin viimeinen jakso vuonna 2012.
Suomen Filmiteollisuus -tuotantoyhtiön osakas.
Käsikirjoittanut näytelmiä: Onnen maa, Rikkaan rakkaus, Kahdeksan kärjessä, Emmauksen tiellä, Kuningasjätkä.

Kesällä laulu raikaa kauppa-autolla

Ensi kesän teattereihin **Markku Pölönen** on kirjoittanut kaksi uutta tekstiä. Musiikkikomedia Kauppa-auto syntyi tilaustyönä Iisalmen Koljonvirralle juhlanäytelmäksi. Selkeäsanainen suomennos Romeosta ja Juliasta nähdään puolestaan Kauppa-auton lisäksi Joensuun Utran teatterissa.

”Kauppa-auto tuo tekstin kautta raikkaita mielikuvia siitä maaseudun tunnelmasta, joka oli aistittavissa lapsuuden huolettomissa päivissä”, Kauppa-auton Koljonvirralle tuottava, metsäkoneyhtiö Ponssen hallituksen puheenjohtaja **Juha Vidgrén** sanoo.

Pölönen innostui Kauppa-auton yhteydessä **Hectorin** 1970-luvun musiikista, josta löytyi useita maaseutua kuvaavaa kappaletta.

”Laulut ovat hienoja ja osoittavat, että kaukaa näkee paremmin”, Pölönen viittaa Hectorin kaupunkilaisuuteen.

Romeon ja Julian suomennoksestaan hän lupaa, että jokainen katsoja ymmärtää kaikki sanat. Pian Pölönen lähtee kirjoittamaan Vieremälle, jotta saa etäisyyden arkeensa.

”Muutoin kannatan viisautta: Älä etsi onnea uusista elämyksistä vaan totunnaisuuksista.”

”Suosittelen tekemään joka päivä samat tutut kuviot ja kutomaan niistä tukevan verkon.”

LIISA YLI-KETOLA

Kivenpyörittäjän vuodet

Maalaiselämä ei täyttänyt Markku Pölösen unelmia. Työstä tuli pakkotahtista puurtamista velkataakan painaessa hartioilla.

JOENSUU (MT)
Ohjaaja **Markku Pölönen** pitää kymmenen vuoden takaista paluutaan Pohjois-Karjalaan hyvänä päätöksenä, vaikka juuri mikään ei olekaan sujunut käsikirjoituksen mukaan.

”Elämä täällä on minulle käsitettävää. Aion muuttaa kaupunkiin, silti maaseutu on viiden minuutin päässä. Rantasauna pitäisi löytää”, Pölönen juttelee.

Vaaramaisema, johon Pölönen Selkiellä rakastui ja jonka koki aarteekseen, on jäänyt hoitamattoman talouskoivikon taakse. Avioeron jälkeen hänestä tuntuu, että on seuraavaan ruutuun astumisen paikka.

”Olen siinä siirtymäkohdassa.”

Syksyllä Pölönen ohjasi elämänsä ensimmäisen oopperan Taikahuilun Joensuussa oopperayhdistyksen pyynnöstä. Sen hän myös lavasti ja suunnitteli siihen puvustuksen. Esitystä kiiteltiin kilvan, sali täyttyi ja yleisö taputti seisaaltaan – ja vihdoinkin Pölönen tuntee nyt, pitkästä aikaa, voivansa kulkea pää pystyssä.

Onnen salaisuus

”Mitä se tekee immeisen sielulle, kun jatkuvasti pakottaa itsensä innostumaan ja alkaa vierittää isoa kiveä vuoren rinnettä ylös. Sitten taas hetkessä joku potkaisee kiven alas. Elämästä tulee pelkkää pakkotahtista kiven pyöritystä, turhan työn tekemistä.”

Turhien unelmien sarjaksi Markku Pölönen tiivistää viimeiset kuusi vuottaan elokuvaohjaajana.

Onnen yksi salaisuus paljastui ohjaaja-lavastajalle kuitenkin viime syksyn iltatunteina, kun hän nakersi ja nikersi oopperalavasteita kontaktiliimahöyryjen keskellä.

”Ajattelin, ettei pidä unelmoida onnistumisesta, pitää vain tehdä se työ. Nyt, juuri tässä, pitää yrittää aivan parhaansa.”

Niin Pölönen teki kelloon katsomatta.

”Minulla oli valtavasti tekemisen energiaa kaikkien niiden vuosien jälkeen, jotka olin vain työntänyt sitä kiveä.”

Testamenttielokuva

Innoissaan Pölönen oli esimerkiksi puolen vuoden ajan piirtänyt yli 400 kuvaa **Veikko Huovisen** Siintävien vuorten elokuvakäsikirjoitukseen.

”Sitten rahoittajat vain nauroivat hankkeelle. Sen elokuvan haluan vielä tehdä, koska Huovisen Veikko itse tunnustuksellisimman tekstinsä minulle testamenttasi. Hän sanoi, että Markku, tee sinä siitä elokuva.”

Viimeisimmästä pitkästä elokuvasta Lieksasta piti tulla ohjaajan taloudellisesti jaloille nostava teos, mutta syntyi elokuva, joka olisi Pölösen mukaan saanut jäädä tekemättä.

”Minun aikani elokuvaohjaajana on ohi. Viime vuosien elokuvien on pitänyt käsitellä kolmekymppisten kaupunkilaisten rakkauselämää”, ammattinimikkeestään sanan elokuva pois pyyhkinyt ohjaaja kuittaa.

Onnen maasta voimaa

Maalaislapsuudestaan Enon Hirviniemen kylässä Pölönen on ammentanut voimaa heikoimpina hetkinään.

”Elämä oli yhtä lintukotoa. Siellä luotiin vahva perusta.”

”Onnen maa -elokuvassa ei ole minun kannaltani mitään romantisoitua. Sellaisena se maailma näyttäytyi nuoren koulupojan silmin. Lapsen ei tarvinnut maailman murheista edes tietää.”

Vakavaksi Pölönen muuttuu, kun puhe kääntyy hänen vanhemmuuteensa.

Ei hän ole omasta mielestään pystynyt huoletonta lapsuutta lapsilleen tarjoamaan.

Rahahuolet ja loputon, jopa holistinen, työnteko ovat heijastuneet kotiin, vaikka Markku ja **Satu Sadinkangas** halusivat tarjota lapsilleen turvallisen maalaisympäristön kyläkouluineen.

”En päässyt irti työrytmistäni, vaan siitä tuli pakkotahtista. Sitten kertyi helvetisti velkaa. Onneksi SF-Suomen Filmiteollisuutta ei päästetty konkurssiin. Sen jälkeen minä en olisi tehnyt enää yhtään mitään. Niin suuri rikos se olisi ollut”, Pölönen sanoo kiitollisena apuun lähteneille liikemiehille.

> Minun aikani elokuvaohjaajana on ohi. Viime vuosien elokuvien on pitänyt käsitellä kolmekymppisten kaupunkilaisten rakkauselämää.«
>
> **MARKKU PÖLÖNEN**

Maalle muuttaessaan Pölöset haaveilivat tasaisesta tv-sarjatuotannosta nimeltä Karjalan kunnailla. Sarja turvaisi toimeentulon, ja väliin kehiteltäisiin elokuvahankkeita.

Yleisradio rahoitti kuitenkin maalaissarjaa vain lyhyissä pätkissä. Lopulta rahahanat sulkeutuivat, ja viimeinen Karjalan kunnailla -jakso kuvattiin Kontiolahden elokuvakylässä vuonna 2009.

”Paikallisväri helvettiin, tehkää Salkkari-tyyppistä”, toitotettiin Ylestä.

”Siinä he kyllä olivat väärässä. Eniten kiitosta saimme pohjoiskarjalaisuudesta, jolla sarja poikkesi kaikista muista”, Pölönen puntaroi.

”Onko niitä proggiksia?”

Edessään Pölönen näkee teatteriohjaamista ja käsikirjoittamista.

Onhan hän jo ryhtynyt Joensuun Utraan perustetun kesäteatterin taiteelliseksi johtajaksi.

Työkokemusta on kertynyt myös sanomalehdessä harvinaisesta taiteellisen johtajan tehtävästä. Joensuulaisille nostalgiakuppiloille hän on loihtinut logoja ja sisustuksia.

”Viihdyn ihmisten parissa, ja voihan sitä joskus ottaa siiderinkin.”

Markettien makkaratiskeillä Markku Pölönen tunnetaan ja ihmiset kyselevät, onko niitä uusia proggiksia.

”Taidamme olla **Heikki Turusen** kanssa tämän maakunnan kulahtaneimmat kasvot.”

Ei se Pölöstä kummemmin vaivaa: ”Vastailen aina, että onhan niitä proggiksia, mutta rahhoo ei oo yhtään.”

LIISA YLI-KETOLA